

**DARBO SANTYKIŲ KOMISIJOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS**

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2022-06-13 Nr. K2-6

Vilnius

Posėdis įvyko 2022-06-13.

Posėdžio pirmininkė Miglė Wantens.

Posėdžio sekretorė Svetlana Kalinauskienė.

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Jelena Polijančuk – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės vyresnioji patarėja; Rūta Juršaitė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja; Linas Lapinskas – Žemės ūkio ministerijos Teisės ir personalo skyriaus patarėjas; Šarūnas Orlovicius – Valstybinės darbo inspekcijos kancleris.

Profesinių sąjungų atstovai: Miglė Wantens – Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ atstovė; Dalia Jakutavičė – Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijos pirmininkė; Kęstutis Juknis – Lietuvos profesinės sąjungos „Sandrauga“ pirmininkas.

Darbdavių organizacijų atstovai: Agnė Ribašauskienė – Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus teisininkė; Aurelija Gabrielė Maldutytė - Lietuvos darbdavių konfederacijos Prezidiumo narė; Jūratė Radzevičienė – Vilniaus prekybos, pramonės ir amatų rūmų advokatė; Kristina Šermukšnytė-Alešiūnienė – Lietuvos pramonininkų konfederacijos Darbo, socialinės politikos ir žmogiškų išteklių komiteto pirmininkė.

Kiti asmenys: Vaidotas Kalinauskas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinio draudimo grupės vadovas; Donata Telišauskaitė-Čekanavičė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinio draudimo grupės vyresnioji patarėja; Dalia Mikalauskaitė – Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos atstovė; Kristina Dudonytė – Lietuvos žmogaus teisių centro atstovė; Daiva Zabarauskienė – Socialinė apsaugos ir darbo ministerijos Tikslinės pagalbos grupės vadovė.

Darbotvarkė:

1. Dėl Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 6, 8, 9 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto.

2. Dėl Lietuvos Respublikos trišalės tarybos nuomonės pateikimo Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui dėl Lietuvos negalios organizacijų forumo 3, 5, 7 ir 8 bei Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos 2 ir 4 pasiūlymuose siūlomo teisinio reguliavimo Darbo kodekso 1, 2, 25, 26, 30, 36, 40, 44, 46, 51, 52, 55, 56, 57, 59, 72(1), 75, 79, 107, 113, 117, 126, 133, 134, 137, 138, 169, 171 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-1438.

3. Kiti klausimai.

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

Komisijos nariai pastabų dėl darbotvarkės nepateikė.

Komisijos pirmininkė informavo, kad kvorumas yra.

1. SVARSTYTA. Dėl Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 6, 8, 9 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto.

Miglė Wantens, posėdžio pirmininkė, priminė, kad 2022 m. gegužės 5 d. Darbo santykių komisijos posėdžio metu buvo nuspėsta prašyti projekto rengėjų patikslinti projektą ir svarstyti klausimą dėl Įstatymo projekto dar kartą, gavus iš Įstatymo projekto rengėjų patikslintą Įstatymo projektą.

Vaidotas Kalinauskas, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinio draudimo grupės vadovas, pakomentavo patikslintą Įstatymo projektą po 2022 m. gegužės 5 d. vykusių diskusijų. Kalbėjo apie siūlymą dėl išmokų iš Garantinio fondo kreipimosi laikotarpio prailginimo nuo įteisintų 6 mėnesių iki siūlomų 12 mėnesių (Įstatymo projekto 2 straipsnis, Įstatymo 8 straipsnio 2 dalies keitimas) esant objektyvioms priežastims. Pranešėjas pabrėžė, kad yra siūloma pritarti kreipimosi laikotarpio prailginimui iki 12 mėnesių, akcentuodamas, kad kreipimosi termino ilginimas būtų tiesiog patogesnis žmonėms ir tai nereiškia, kad „Sodra“, kaip institucija, dirbs ilgesniais terminais. Nurodė, kad būtų taikoma analogija su jau įteisintais asmenų prašymais dėl tam tikrų socialinio pobūdžio išmokų per 12 mėnesių laikotarpį.

Taip pat nurodė, kad Ilgalaikio darbo išmokų fondo srityje siūloma atsisakyti Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies keitimo, kuriuo siūlyta susieti teisę gauti išmokas iš ilgalaikio darbo išmokų fondo su įmokų į šį fondą mokėjimu. Kalbėjo apie praktikoje buvusį vieną atvejį. Pabrėžė, kad patikslintame projekte šios nuostatos nebelieka.

Taip pat nurodė, kad siūloma pritarti dėl kreipimosi laikotarpio dėl išmokų iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo prailginimo nuo 6 mėnesių iki 12 mėnesių termino.

Taip pat papildomai informavo apie tai, kad iš Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei darbdavių ir profesinių sąjungų atstovų planuojama sudaryti darbo grupę dėl visų socialinių garantijų, kurios numatytos Darbo kodekse, peržiūrėjimo. Šioje darbo grupėje taip pat būtų diskutuojama ir dėl galimų finansavimo šaltinių, – tai galėtų būtų darbdavys, ar kažkuris fondas.

Aurelija Maldutytė padėkojo už atliktus pataisymus ir klausė, kiek aktualus yra termino pratęsimas nuo 6 iki 12 mėnesių, t. y. kiek praktikoje tokių atvejų buvo. Taip pat domėjosi žmonių nesikreipimo dėl išmokų priežastimis.

Vaidotas Kalinauskas nurodė, kad „Sodros“ praktikoje buvo žinomi keli atvejai, atsitikę dėl objektyvių priežasčių.

Donata Telišauskaitė-Čekanavičė papildė, kad yra žinoma apie 20-30 atvejų dėl pavėluotų terminų. Ji kalbėjo apie siekį suvienodinti kreipimosi terminus.

Kęstutis Juknis prašė pakomentuoti planuojamos sudaryti darbo grupės tikslumą.

Vaidotas Kalinauskas informavo, kad socialiniams partneriams yra išsiųsta informacija su prašymu deleguoti savo atstovus į darbo grupę, kurioje būtų įvertintos Darbo kodekso nuostatos dėl socialinių garantijų (mamadieniai, tėvadieniai, vyresnių asmenų slaugymo nuostatos). Nurodė, kad valstybės institucijos savo atstovus jau delegavo. Informavo, kad bus peržiūrėtas visas paketas, turėtų būti pateikti Darbo kodekso pakeitimai ir galbūt pasiūlyti finansavimo šaltiniai. Nurodė, kad yra sukauptas tam tikras Ilgalaikio darbo išmokų fondo rezervas. Galbūt su papildomomis įmokomis būtų galima finansuoti daugiau išmokų iš šio fondo. Pabrėžė, kad tai būtų darbdavių ir darbuotojų derybų klausimas. Kalbėjo apie viceministro pasiūlytą idėją – iš šio fondo mokėti ir darbuotojams, atleistiems šalių susitarimu.

Miglė Wantens pasitiksino, ar šios darbo grupės idėja kilo pasiūlius Darbo santykių komisijai.

Vaidotas Kalinauskas ir Rūta Juršaitė jai pritarė.

Dalia Jakutavičė informavo, kad Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija pritaria pateiktiems pataisymams.

NUTARTA. Bendru sutarimu pritarti patikslintam Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 6, 8, 9 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui.

2. SVARSTYTA. Lietuvos Respublikos trišalės tarybos nuomonės pateikimas Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui dėl Lietuvos negalios organizacijų forumo 3, 5, 7 ir 8 bei Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos 2 ir 4 pasiūlymuose siūlomo teisinio reguliavimo Darbo kodekso 1, 2, 25, 26, 30, 36, 40, 44, 46, 51, 52, 55, 56, 57, 59, 72(1), 75, 79, 107, 113, 117, 126, 133, 134, 137, 138, 169, 171 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-1438.

Miglė Wantens komisijos dalyvius informavo, kad 2022-05-24 Trišalės tarybos posėdyje nuspręsta klausimą dėl Lietuvos Respublikos trišalės tarybos nuomonės pateikimo Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui dėl Lietuvos negalios organizacijų forumo ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pasiūlymų dėl Darbo kodekso perduoti svarstyti Darbo santykių komisijai. Kalbėjo, kad pasiūlymų iniciatoriai buvo pakviesti dalyvauti šios dienos posėdyje.

Kristina Šermukšnytė-Alešiūnienė informavo, kad Lietuvos pramonininkų konfederacija išnagrinėjo Lietuvos negalios organizacijų forumo ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pasiūlymus. Siūloma klausimą nagrinėti atskirai naujai sudaromoje darbo grupėje. Sutinka su pasiūlymais, kad reikalinga pagalba. Nepritaria DK 138 str. keitimui, kai papildomi mamadieniai būtų suteikiami ir vieną vaiką auginančioms šeimoms. Kadangi paskutiniame Trišalės tarybos posėdyje buvo sutarta peržiūrėti visą papildomų laisvadienių sistemą sudarant darbo grupę, siūlo Lietuvos negalios organizacijų forumo ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pasiūlymus svarstyti šioje darbo grupėje.

Aurelija Maldutytė pritarė Kristinos Šermukšnytės-Alešiūnienės nuomonei, kad turi būti kartu svarstoma. Turi būti svarstomas visas paketas. Buvo sakoma, kad tai nedarys įtakos verslui, nors verslas už šias dienas moka. Priminė, kad jau prieš porą metų buvo siūloma ieškoti sprendimų dėl DK 138 str. Kalbėjo, kad Seimo nariai neturėtų dalinti tokių dienų darbdavių sąskaita. Mano, jog tada, kai bus sutarta, kada ir kaip skiriamos tokios dienos, politikai negalės piktnaudžiauti. Dėl prižiūrimų asmenų. Slaugymas turi būti aiškiai apibrėžtas (kas tai yra, apimtis, kaip tai turi būti daroma, kas yra slaugantis, kas prižiūrintis, kokie dokumentai turi būti pateikti darbdaviui). Mano, kad darbdaviai prieš priimdami žmogų į darbą turėtų žinoti, ar žmogui reikės papildomų laisvadienių, o duomenų apsauga šiuo metu riboja gauti šią informaciją. Lietuvos darbdavių konfederacija siūlo, kad darbo grupėje turėtų būti svarstomas visas socialinių klausimų paketas.

Dalia Miklauskaitė priminė, kad negalią žmogus turi visą gyvenimą ir ji neišnyksta, suėjus aštuoniolikai ir daugiau metų. Atsižvelgiant į Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymą, nesvarbu, kiek metų yra neįgaliajam. Sulaukus senjoro amžiaus tokiems asmenims užtenka, kad būtų nustatyti nuolatinės pagalbos poreikiai. Kalbėjo, kad negali spręsti dėl to, kas tai turi apmokėti. Kalbėjo, kad nėra sąvokų slauga ir priežiūra, o yra pagalbos tikslinė kompensacija. Gal turėtų būti tikslinė kompensacija individualiai pagalbai slaugyti arba individualiai pagalbai prižiūrėti. Kalbėjo, kad reikia mažiau rūšiuoti ir kad tai prieštarauja Neįgalųjų teisių konvencijai. Vaikas, turintis negalią ir vaikas, neturintis negalios – ne tas pats. Mokykloje, pvz., vienas vaikas, turintis negalia, prilyginamas dviem vaikams, neturintiems negalios. Kalbėjo, jog buvo kreiptasi į Trišalę tarybą, kadangi ją pasitikima, kadangi jos sprendimai teisėkūroje yra svarbūs. Pritarė anksčiau išsakytai nuomonei, kad užtektų gauti iš savivaldybės pažymą, jog kartu gyvena, medicininio dokumento, kad reikalinga nuolatinė priežiūra, pagalba ir slauga ir tai būtų saugiklis. Atkreipė dėmesį, kad auginti negalią turintį vaiką yra labai sudėtinga, tačiau labai retai yra suteikiama pagalba, jeigu yra, pvz., intelekto negalia, autizmas. O žmogaus, turinčio tokią negalią, vieno niekur negalima paleisti.

Kęstutis Juknis kalbėjo, kad Trišalės tarybos buvo prašyta pritarimo arba nepritarimo Lygių galimybių kontrolieriaus išvadai, todėl mano, kad nereikėtų klausimo perduoti darbo grupei. Nekalbama apie darbdavio lėšas, išmokos jau yra numatytos ir mokamos. Kalbama apie visų neįgalųjų sulyginimą. Pasiūlė pritariti Lygių galimybių kontrolieriaus išvadoms, o kitus klausimus galime perduoti darbo grupei. Kalbėjo, kad vaikus auginantems tėvams bus mokama tik dvi trečiosios vietoj žadėtų 80 proc. Einama žemyn. Kalbėjo, kad nereikėtų sekti Amerikos pavyzdžiu,

kai po gimdymo praėjus trims savaitėms moterys turi grįžti į darbą. Sakė, kad kalbama ne apie darbdavio išmokas.

Miglė Wantens priminė, kad Trišalėje taryboje buvo prašymas pritarti dėl galimybės pasinaudoti tėvystės atostogomis ne tik tėvams, bet ir įmotėms. Darbo grupė – kitas klausimas.

Aurelija Maldutytė pritarė komisijos pirmininkei, jog buvo prašymas dėl to, kad įmotės gautų atostogų. Mano, kad šiam punktui galima būtų pritarti. Dėl to, kad ne tik slaugyti, bet ir prižiūrėti – turi būti aiškus aprašymas, kas yra prižiūrintis asmuo, turi būti medicininė pažyma, kad reikalinga nuolatinė priežiūra. Turėsime daug ginčų. Nereikia atmesti visko, ką pasiūlė, reikia nagrinėti. Siūlo į tai žiūrėti kompleksiskai ir perduoti darbo grupei, kad spręstų, kokių atveju kam mokama, už ką duodama ir kas už tai sumoka. Pagalba turi būti teikiama tikslingai. Dėl gimstamumo. Mano, jog Lietuvoje tam yra puikios sąlygos. Problema – senėjanti visuomenė. Japonijoje, pvz., gimstamumas yra 1,4, o Lietuvoje buvo 1,7 ir sumažėjo iki 1,6 ar 1,5. Gimstamumas krenta, kadangi, kai žmonės geriau gyvena, jie yra sąmoningesni, labiau rūpinasi savo ateitimi. Negyvenkime lozungais, o darykime tai, ką galime padaryti.

Rūta Juršaitė kalbėjo, kad tai ne išvada, o pasiūlymai. Priminė, kad komisija turi pasisakyti tik dėl gautuose pasiūlymuose geltonai pažymėtų vietų. Vienas pasiūlymų – dėl dienų, apmokamų iš darbdavio lėšų. Tai turi būti perduota svarstymui darbo grupei. Kitas – dėl įmočių atostogų (tai susiję su SODRA). Sakėme, kad tai nėra direktyvinė nuostata. Tam siūlėme nepritarti. Siūlome profesinėms sąjungoms pritarti tam, kas susiję su lėšomis. Reikėtų fiksuoti, kad atsakysime tada, kai išnagrinėsime klausimą.

Miglė Wantens priminė, kad buvo bendras sutarimas Trišalėje taryboje dėl kompleksinio požiūrio.

Dalia Jakutavičė kalbėjo, kad Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija pritaria išvadoms, kad reikia suvienodinti.

Kęstutis Juknis kalbėjo, kad kolektyvinės sutartys gali būti sudaromos, kai yra ir 15, ir 20 žmonių. Ateitis priklauso kolektyviniams santykiams. Profesinė sąjunga „Sandrauga“ iš principo pritaria papildomoms dienoms. Taip pritaria dėl atostogų įmotėms. Kalbėjo, jog keista, kad nenorima priimti atsakomybės dėl vaikų gimstamumo, dėl ateities. Mano, jog bet kurios didesnės garantijos šeimoms padeda eiti pirmyn. Nusistebėjo, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuomone viskas yra gerai. Mano, kad ir viena papildoma diena daug ką reiškia.

Dalia Mikalauskaitė paklausė, kodėl įmotės gali turėti papildomas atostogas ir laisvas dienas, o globėjai negali. Turi būti lygios galimybės. Gali būti diskriminuojamas kitą pavadinimą turintis, tačiau tą patį statusą turintis darbuotojas. Taip pat, pritarė Aurelijai Maldudytei, priminė, kad pandemijos metu tris kartus išaugo skyrybų skaičius.

Rūta Juršaitė kalbėjo, kad atostogos vaikui prižiūrėti yra suteikiamos ir globėjams. Skatinant įvaikinimą buvo suteiktos atskirai įvaikinimo ir tėvystės atostogos tiems, kurie įvaikina. Tėvystės atostogos numatytos tėvams (vyrams). Mamoms suteikiamos nėštumo ir gimdymo atostogos. Įmotės negimdo, todėl norima siūlyti, kad leidžiama tėvystės atostogų. Tai susiję su socialinio draudimo lėšomis. Įvaikinimo atveju būtų kitaip. Pasiūlė atidėti klausimo dėl atostogų skyrimo įmotėms svarstymą, o kitus klausimus perduoti darbo grupei.

Miglė Wantens pasiūlė atidėti klausimo, jog įmotės būtų įtrauktos į DK, svarstymą.

Aurelija Maldutytė kalbėjo, kad lietuvių kalboje sąvoka tėvai apima abu – ir mamą, ir tėvą.

Rūta Juršaitė kalbėjo, kad Direktyvoje nurodyta, kad atostogos skiriamos tėvams, t.y. vyrams.

Dalia Jakutavičė pritarė, kad atostogos skiriamos tėčiams.

Miglė Wantens pasiūlė formuluoti sprendimą dėl svarstomo klausimo. Siūloma atidėti klausimo dėl atostogų suteikimo įmotėms svarstymą, o kitus klausimus perduoti svarstyti darbo grupei. Darbo grupėje bus visų socialinių partnerių atstovai.

Kęstutis Juknis nepritarė komisijos pirmininkės pasiūlymui atidėti klausimo dėl atostogų suteikimo įmotėms svarstymą. Kalbėjo, kad tai yra diskriminacija.

Miglė Wantens kalbėjo, kad siūloma svarstymą atidėti dėl to, kad reikia išsiaiškinti finansavimo aspektus.

Rūta Juršaitė paaiškino, jog klausimo svarstymą siūloma atidėti dėl to, kad tai susiję su socialinio draudimo lėšomis.

Dalia Jakutavičė pritarė komisijos pirmininkės siūlomai sprendimo formuluotei. Tėvystės atostogos skiriamos tėčiams. Jeigu bus įrašytos įmotės, tai ir mamos sakys, kodėl prie gimdymo atostogų nesuteikiamos tėvystės-motinytės atostogos. Dėl vieno žodžio daug kas keičiasi.

Kęstutis Juknis paprašė fiksuoti atskirą nuomonę, kad profesinė sąjunga „Sandrauga“ pritaria pasiūlymams ir klausimo svarstymo nereikia atidėti.

Miglė Wantens kalbėjo, kad bus fiksuojama atskira profesinės sąjungos „Sandrauga“ nuomonė.

NUTARTA:

1. Vyriausybės, darbdavių ir profesinių sąjungų, išskyrus profesinę sąjungą „Sandrauga“, atstovai siūlo atidėti Lietuvos negalios organizacijų forumo ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos teikiamų pasiūlymų dėl atostogų suteikimo įmotėms svarstymą, o kitus pasiūlymus perduoti svarstyti darbo grupei.

2. Profesinė sąjunga „Sandrauga“ pritaria Lietuvos negalios organizacijų forumo ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos teikiamiems pasiūlymams.

Posėdžio pirmininkė

Miglė Wantens

Posėdžio sekretorė

Svetlana Kalinauskienė